

Sydnärkes överförmyndarnämnd
overformyndaren@kumla.se

Tillsyn av Sydnärkes överförmyndarnämnd år 2025

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen i Örebro län har efter tillsyn funnit anledning att rikta kritik mot Sydnärkes överförmyndarnämnd i följande avseende;

- Nämnden ska upprätta beslut i samband med uttag från omyndigs överförmyndarspärtrat konto, i vilka ska framgå de föreskrifter som har tillämpats och de omständigheter som har varit avgörande för beslutet i enlighet med 32 § förvaltningslagen (2017:900).

Länsstyrelsen vill samtidigt påpeka att;

- Nämnden ska dokumentera de åtgärder som vidtagits så att det genom dagboksbladet går att följa vad som hänt i akten.
- Nämnden ska, inför uttag från omyndigs överförmyndarspärtrade konto vid inköp av fordon, kontrollera vem som ska stå för kostnader kopplade till fordonet och efteråt kontrollera att den underårige står som ägare på fordonet.

Beskrivning av Länsstyrelsens inspektion

Den 3 september 2025 genomförde Länsstyrelsen en inspektion av Sydnärkes överförmyndarnämnd för Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå och Lekebergs kommuner. Inom ramen för inspektionen har Länsstyrelsen begärt in och granskat överförmyndarnämndens register, som ska föras enligt 9 § förmyndarskapsförordningen (1995:379).

Vid inspektionen närvarade enhetschef Sofia Wentzell. Från länsstyrelsen närvarade enhetschef Christina Schöön och länsjurist Gith Nilsson.

Länsstyrelsens ska under tillsynsåret 2025 särskilt kontrollera överförmyndarnämndens granskning av ospecificerade poster i redovisningshandlingar, handläggning vid byte av ställföreträdare och inkomna klagomål mot ställföreträdare samt uppföljning av uttagsmedgivanden från omyndigas spärrade bankkonton.

Länsstyrelsen har granskat ett antal stickprovvis utvalda akter på överförmyndarverksamhetens kontor.

Uppföljning av föregående rapport

I rapporten från inspektionen för år 2024 (dnr 11131–2024), upprättad av den dåvarande tillsynsmyndigheten Länsstyrelsen i Dalarnas län, framhöll Länsstyrelsen i Dalarna vikten av att årsredovisningarna ska granskas i tid och att kansliet får tillräckliga resurser för att hinna med granskningen.

Vid denna inspektion kunde konstateras att 477 av totalt 526 årsräkningar för år 2023 var granskade per den 1 september 2024. Majoriteten av årsräkningarna var färdiggranskade i oktober 2024. Samtidigt upplystes om att antalet tjänster kommer att utökas med 0,5 årsarbetskrafter under 2026. Det innebär att kansliet totalt kommer att ha 7 tjänster (6 handläggare, 0,5 enhetschef och 0,5 administratör).

Granskade akter

Vid inspektionen har nedanstående stickprovvis utvalda akter granskats. Akterna har avsett förvaltare, godmanskap och förmynderskap. Akterna har granskats i vissa utvalda delar. Vid granskningen har följande noterats.

Granskning av ospecificerade poster i redovisningshandlingar

Akt 7986

Då huvudmannens i akt 7862 inte var redovisningsskyldig byttes akten under tillsynsbesöket ut till akt 7986.

Akt 6864

Akt 1013

Akterna granskade utan anmärkning.

Byte av ställföreträdare

Akt 6278

Akt 1048

Akt 7198

Det framgår inte av akterna eller av registerutdrag till akterna att det vid byte av ställföreträdare genomförs kontroll av den föreslagne ställförarens lämplighet. Vid tillsynsbesöket uppgavs att det i kompetensmodulen i ärendehanteringssystemet Wärna Go finns information om att den tilltänkta ställföreträdaren lämplighet har kontrollerats.

Länsstyrelsens bedömning

Vid granskningen framkom att nämnden prövar ställföreträdarens lämplighet och att sådan kontroll genomförts enbart framgår i en egen modul i Wärna Go. Däremot framgår det inte av akten eller av registerutdrag tillhörigt akten att sådan prövning skett.

Dokumentationsskyldigheten utgör grunden för flera andra förvaltningsrättsliga regler som tillsammans syftar till att garantera den enskildes rättssäkerhet. En fungerande dokumentation är till exempel en förutsättning för insyn i och kontroll av verksamheten. När allt material kopplat till ett ärende finns samlat och dokumenterat kan personer som berörs av ärendet även ta del av materialet och försäkra sig om att allt material som kan påverka ärendet finns. För det fall sådan dokumentation ligger i ett annat system och inte tillförts akten på något sätt är det inte möjligt.

Kravet på dokumentation för uppgifter som har betydelse för utgången i ett ärende återfinns i 27 § i förvaltningslagen (2017:900). Dokumentation av uppgifter som gäller till exempel olika handläggningsåtgärder och som inte anses ha betydelse för ett beslut i ärendet, faller däremot utanför tillämpningsområdet för bestämmelsen. När det gäller allmänna krav på dokumentation av sådana uppgifter hänvisas i Förvaltningslagsutredningens betänkande (SOU 2010:29 s. 464 f) till JO uttalanden. JO har flera gånger uttalat att alla beslut och åtgärder som vidtas i ett ärende, samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse, bör redovisas. Även uppgifter som enbart rör ärendets gång och som inte direkt tillför ärendet sakuppgifter bör i stor utsträckning dokumenteras. En god dokumentation bör också omfatta sådant

som anger och förklarar myndighetens ställningstaganden för att göra det möjligt både för den enskilde och för andra, såsom domstolar och tillsynsmyndigheter, att följa och förstå ärendets gång. Se JO:s beslut från den 19 juni 2023 sid. 17 (dnr 3232-2023).

Sydnärkes överförmyndarnämnd har i yttrande anfört att nämnden vid byte av ställföreträdare alltid kontrollerar ställföreträdares lämplighet inför ett byte men det endast dokumenterats i kompetensmodulen i verksamhetssystemet. Nämnden kommer fortsättningsvis att dokumentera i akt att lämplighetsprövning av aktuell ställföreträdare utförts inför byte. Med hänvisning härtill anser länsstyrelsen att det kan stanna vid ett påpekande.

Klagomål

Akt 1013

Vald akt 7978 var avslutad då huvudmannen flyttat. Ny akt 1013 valdes vid tillsynsbesöket.

Akt 6628

Akt 258

Akterna granskade utan anmärkning

Uttagsmedgivanden från omyndigas spärrade bankkonton

Akt 1191

Den 17 mars 2024 (dnr 7) inkom ansökan om uttag från överförmyndarspärtrat konto om 50 000 kronor. Ansökan avsåg inköp av A-traktor. Uttagsmedgivande är upprättat den 18 mars 2024. Av akten framgår att uttagsmedgivandet gått ut i tid och att nytt uttagsmedgivande därför lämnats den 15 maj 2025 (dnr 11).

Uttagsmedgivandena i akten saknar motivering och det framgår inte heller av akten i övrigt vilken bedömning som ligger till grund för beslutet att medge uttag.

Vid genomgång av akten framgår inte heller att nämnden försäkrat sig om att fordonet är registrerat (helt eller delvis) på den underårige eller om det är den underårige själv eller annan som ska stå för reparationer, försäkring och driftskostnader för fordonet. Det anges inte heller i tillämplig rutin att sådan kontroll ska göras.

Akt 6765

Akten granskad utan anmärkning.

Akt 7581

Akten granskad utan anmärkning.

*Länsstyrelsens bedömning*Motivering av beslut

Vid granskningen framkom att nämnden i akt 1191 inte har upprättat beslut i samband med uttag från överförmyndarspärade konton. De uttagstillstånd som Länsstyrelsen tagit del av saknas en klagörande motivering och det går heller inte att utläsa av annan handling i akten de omständigheter som legat till grund för beslutet. På uttagsmedgivandet anges förvisso ändamålet med uttaget, men en sådan upplysning kan inte anses uppfylla kriterierna för ett beslut.

Enligt 32 § förvaltningslagen (2017:900) ska ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt, förutom i vissa undantagssituationer, innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande och kan upprättas i form av en tjänsteanteckning. Motivering av ett sådant beslut kan inte anses obehövligt då förmyndaren ansöker om uttag av annans egendom. Därtill ska den underårige, när förmyndarskapet upphör, ha möjlighet att ta del av akten och kunna förstå på vilka grunder nämnden fattat beslut/samtyckt till åtgärd.

I förarbetet till bestämmelsen (se prop. 2016/17:180 sida 186 ff) framgår att motiveringsskyldigheten i praktiken gäller för alla beslut som är överklagbara och att undantagsregeln ska tolkas snävt. För att det kunna göras undantag krävs att det för myndigheten, vid en objektiv bedömning, ska framstå som självklart att någon motivering inte behövs. Enligt Länsstyrelsen innebär det att överförmyndaren i normalfallet inte kan godkänna till exempel fastighetsöverlåtelse, beslut om arvode och beslut om medgivande till uttag från överförmyndarspärat konto utan motivering.

Sydnärkes överförmyndarnämnd har i yttrande angett att rutinen har ändrats på så sätt samtliga uttagsmedgivanden avseende omyndiga

motiveras så att det tydligt ska framgå på vilka grunder beslutet fattats.

Syftet med att motivera beslut är att stärka rättssäkerheten för berörda personer genom att visa att beslutet har relevant rättslig grund och är väl underbyggt. Mot bakgrund härav anser Länsstyrelsen att det därför finns skäl att rikta kritik mot överförmyndarnämnden i detta avseende.

Uttagsmedgivande för inköp av fordon till underårig

Länsstyrelsen konstaterar att nämnden vid medgivande av uttag från överförmyndarspärtrat konton vid inköp av fordon för underårig inte har som rutin att kontrollera att fordonet ensamt eller tillsammans med förmyndaren har registrerats på den underårige. Underårig kan stå som registrerad ägare till fordon som de har förarbevis eller körkort för. Se vidare [Ägarbyte av fordon - Transportstyrelsen](#) under rubriken "Ägarbyte till och ifrån underåriga (under 18 år)". Vidare har inte kontrollerats vem som ska stå för trafikförsäkring, skatt och avgifter samt eventuella parkeringsanmärkningar för fordonet.

Eftersom överförmyndarnämnden har ett ansvar att kontrollera att de uttagna medlen kommer till den underåriges nytta anser länsstyrelsen att det vid uttag för inköp av fordon för underårig ska kontrolleras att den underårige ensamt eller tillsammans med annan är registrerad på fordonet, i enlighet med det som framgår på Transportstyrelsens hemsida. Vidare behöver kontrolleras vem som ska stå för kostnader för fordonet i form av bränsle, trafikförsäkring, skatt och avgifter samt eventuella parkeringsanmärkningar innan uttagsmedgivande lämnas för att se om det är rimligt för den underårige att äga fordonet.

Sydnärkes överförmyndarnämnd har i yttrande angett att det numera i rutinen framgår att det ska kontrolleras vem som ska stå för kostnader kopplade till fordonet, innan uttag för inköp av fordon beviljas. I samband med kvittoredovisningen kontrolleras att fordon är registrerat på den omyndige. Länsstyrelsen anser därför att det kan stanna vid ett påpekande.

Kopia till

Sydnärkes överförmyndarnämnd ska tillställa kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och revisorerna tillsynprotokollet.

Justitieombudsmannen, JOkansli2@jo.se